

Monumentnummer*: 512336

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 02 september 1999
Kadaster deel/nr 82666/98

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*			
Hollum		Ameland		Fryslân			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Oranjeweg	43			9161 CB	Hollum		
Oranjeweg	45			9161 CB	Hollum		
Oranjeweg	47			9161 CB	Hollum		
Oranjeweg	49			9161 CB	Hollum		
Oranjeweg	51			9161 CB	Hollum		
Oranjeweg	53			9161 CB	Hollum		
Oranjeweg	55			9161 CB	Hollum		
Kadastrale gemeente*		Sectie*	Kadastraal object*		Appartement aanduiding		Grondperceel
Ballum		H					531
Ballum		H					583
Ballum		H					586
Ballum		H					527
Ballum		H					585
Ballum		H					533

Omschrijving**

Inleiding

De WOONHUIZEN bij de vuurtoren te Hollum, op het eiland Ameland, zijn gebouwd als woningen voor de vuurtorenwachters. De vuurtoren is al Rijksmonument en is geregistreerd onder monumentnummer 7693.. Het zijn in totaal vier woonblokken, waarvan drie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

in 1880 zijn gebouwd, tegelijkertijd met de vuurtoren (nr 43/45, 47 en 49/51) en één in 1886 (nr. 53/55), na de oprichting van de Kustwacht. Nr. 43/45, 49/51 en 53/55 waren dubbele woningen. De eerste drie woningen zijn in de vorm van een U gerangschikt en bevinden zich tegenover het pad dat naar de vuurtoren leidt; met de voorgevels begrenzen ze het voorliggende plein. Dit wordt aan de noordzijde door paaltjes afgesloten. Aan de noordzijde zijn coupure-achtige gepleisterde, rechthoekige afscheidingen tussen de zijgevels van nr. 43 en van 47 en 49 aangebracht die het gesloten karakter van het pleintje benadrukken. Het hele terrein, inclusief het deel waar de vuurtoren op staat, heeft de vorm van een afgestompte pijl die in zuidoostelijke richting wijst. De toren is in de staart ervan geplaatst en de woonhuizen in de zeshoekige top. Het vierde woonhuis uit 1886 ligt ten noordwesten van woonhuis nr. 49/51. De woningen zijn in een zeer traditionele stijl gebouwd door aannemer Mosterman van Ameland. De ontwerper is naar alle waarschijnlijkheid architect Q. Harder, die ook de vuurtoren heeft ontworpen. In 1978 zijn de woningen gerenoveerd en de interieurs ingrijpend verbouwd. Ook het exterieur is enigszins veranderd: zowel de ramen, kozijnen als de deuren zijn vernieuwd, de houten delen van de uitbouwen zijn verhoogd en vernieuwd en de muren zijn geïsoleerd. In de dakhellingen zijn daklichten geplaatst. Dit alles is zorgvuldig uitgevoerd. De woningen die nu eigendom van de gemeente Ameland zijn, zijn lichtgeel geschilderd.

Omschrijving

Alle woonhuizen hebben een rechthoekige plattegrond en een zadeldak met vernieuwde dakpannen, waarop twee of drie schoorstenen staan. Boven de voor- en achtergevels wordt het zadeldak begrensd door een eenvoudig houten hoofdstel. De gevels zijn één bouwlaag hoog en in rode baksteen opgetrokken. De drie oudste woonhuizen zijn echter bekleed door geblokt pleisterwerk met imitatievoegen. Op alle gevels zijn rozetankers aangebracht.

HET (DUBBELE) WOONHUIS NR. 43/45 heeft drie schoorstenen. De voorgevel wordt symmetrisch verdeeld door de uitgebouwde houten portalen met plat dak. Hier bevinden zich, aan de noord- en zuidzijde, de houten voordeuren. Links in de gevel zitten twee zesruitsvensters en rechts één. Tegen de noordelijke zijgevel bevindt zich een uitbouw met plat dak die deels van steen is en deels (noordoostzijde) van hout. In de uitbouw zitten, in de westelijke, noordelijke en oostelijke gevel respectievelijk een zesruitsvenster, een zesruitsvenster met een vierruitsvenster, een vierkante enkelruit in het houten deel en een houten deur. De geveltop wordt afgesloten door een gepleisterde daklijst en in tweeën gedeeld door het schoorsteenkanaal. In de achtergevel van noord naar zuid: twee zesruitsvensters, een tweeruits, horizontaal geplaatst provisiekelderraam en een houten deur met enkelruit in het bovendeel. Tegen de zuidelijke zijgevel, waarvan de top met een piron wordt afgesloten, is de uitgebouwde, blokvormige (voormalige) machinekamer met plat dak geplaatst. In de zuidzijde hiervan een zesruitsvenster. In de zijgevel links een zesruitsvenster en rechts een tweeruits horizontaal geplaatst venster. Alle vensters zijn voorzien van gepleisterde strekken en vernieuwde onderdorpels.

HET (DUBBELE) WOONHUIS NR. 49/51 verschilt van nr. 45/46 uitsluitend in de verdeling van vensters en deuren. De panden zijn verder even groot. De voorgevel aan het pleintje is naar het oosten gericht. Hier zijn links en rechts van de houten uitbouw met twee portalen, twee zesruitsvensters. Boven de uitbouw zitten twee tweeruitslichten. Naast de strekken zijn rozetankers geplaatst. In de achtergevel zitten, symmetrisch verdeeld, twee aan twee gerangschikt, in totaal vier zesruitsvensters; hiertussen en laag in de gevel twee enkelruitsvensters van de provisiekelders. In de noordelijke zijgevel zitten aan weerszijden van het schoorsteenkanaal twee vierruitsvensters; in de eerste bouwlaag, links van de stenen uitbouw een zesruitsvenster; in de uitbouw aan de noord- en oostzijde twee kleinere zesruitsvensters. De zuidelijke zijgevel is gelijk aan de noordelijke, maar in spiegelbeeld.

Het WOONHUIS NR. 47 heeft ook een rechthoekige plattegrond maar is kleiner qua afmetingen. De woning ligt tegenover het pad dat naar de vuurtoren leidt. Op het dak twee schoorstenen. Links van het houten uitgebouwde voorportaal (in het midden van de gevel en

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

met tweeruits-bovenlicht) bevindt zich een zesruitsvenster, rechts ervan een zesruitsvenster en een vierruitsvenster. Onder het eenvoudige hoofdgestel zijn tussen de strekken rozetankers geplaatst. In de achtergevel zitten, links en rechts van de houten uitbouw met tweeruits-bovenlicht, twee zesruitsvensters; ter hoogte van de strekken rozetankers. In de oostelijke zijgevel (met rozetankers) zitten links en rechts in de gevel twee zesruitsvensters en in de top een vierruitsvenster. In de westelijke zijgevel (met rozetankers) zit in het midden een vierruitsvenster met onder een provisiekelderraam; rechts ervan een zesruitsvenster; in de top twee vierruitsvensters. Aan de noordzijde van de gepleisterde afscheiding/muur tegen de westelijke zijgevel, bevindt zich een waterreservoir.

HET (DUBBELE) WOONHUIS NR 53/55 uit 1886 ligt buiten de symmetrische aanleg uit 1880. Het blok is in bruin/rode baksteen opgetrokken en is niet gepleisterd. Het wordt net als de overige gedekt door een zadeldak met vernieuwde Hollandse pannen en drie schoorstenen en heeft een rechthoekige plattegrond. De voorgevel wordt afgesloten door een hoofdgestel dat gevormd wordt door een gemetselde lijst met eronder een hoge houten lijst. De toppen van de zijgevels worden afgesloten door gemetselde daklijsten met pironen. Het pand is van grotere afmetingen dan de overige. De voorgevel wordt door twee ingangen onder uitgebouwde houten portalen met plat dak symmetrisch verdeeld. Boven de portalen twee tweeruits-bovenlichten; aan weerszijden van de uitbouw twee zesruitsvensters met getoogde strekken; in de gevel rozetankers. In de achtergevel zitten links en recht twee zesruitsvensters; in het midden is de vergrote uitbouw geplaatst met aan weerszijden de zesruits-zijlichten. Onder het eenvoudige hoofdgestel acht rozetankers op een rij. De zuidelijke zijgevel heeft in de top twee vierruitsvensters die omringd worden door acht rozetankers. De noordelijke zijgevel is gelijk aan de zuidelijke.

Waardering

De vuurtorenwachterswoningen te Hollum, Ameland, zijn van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als bijzondere uitdrukking van een sociaaleconomische, cultuurhistorische en maatschappelijke ontwikkeling;
- als bijzondere uitdrukking van een typologische ontwikkeling;
- vanwege de esthetische kwaliteiten van het ontwerp;
- vanwege het materiaalgebruik en de ornamentiek;
- als essentieel onderdeel van een groter geheel dat sociaaleconomisch, maatschappelijk en cultuurhistorisch van nationaal belang is;
- vanwege de situering en de rangschikking van de woonblokken ten opzichte van elkaar en ten opzichte van de vuurtoren;
- voor het aanzien van het dorp en het hele eiland;
- vanwege de historisch-ruimtelijke relatie met het water;
- vanwege de in redelijke mate aanwezige architectonische gaafheid van het exterieur;
- vanwege de hoogwaardige architectonische kwaliteit van de samenstellende onderdelen (de woonblokken, het pleintje, het pad en de vuurtoren);
- in relatie tot de visuele en structurele gaafheid van de dorps- en de landschappelijke omgeving;

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- vanwege de in zeer grote mate aanwezige functionele zeldzaamheid.

Hoofdcategorie	Subcategorie	Functie
Woningen en woningbouwcomplexen	Dienstwoning(K)	Vuurtorenwachterswoning(K)